

УДК 347.941

Р.В. МАРЧЕНКО, Харківський національний університет внутрішніх справ

ДОПИТ СВИДКА ЯК СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДОМ ДОКАЗІВ ПО ЦИВІЛЬНИХ СПРАВАХ

Ключові слова: допит свідка, забезпечення доказів, суд, цивільні справи

Здобуття Україною незалежності та демократизація суспільства викликали необхідність реформування законодавства і приведення його у відповідність до потреб часу та міжнародних стандартів, які властиві країнам розвиненої демократії. Поряд із позитивними політичними, економічними та соціальними змінами, демократичний режим характеризується реальними гарантіями захисту прав, свобод та інтересів, у разі їх порушення, оспорування чи невизнання, в суді. З метою удосконалення судової процедури в цивільних справах був прийнятий новий Цивільний процесуальний кодекс України (далі – ЦПК України), який принципово відрізняється від ЦПК 1963 р. Слід звернути увагу на те, що в ЦПК України 2004 р. законодавець не тільки запровадив нові інститути, покликані прискорити розгляд справ в судах (наказне провадження, заочний розгляд справи), але й наповнив іншим змістом вже сформовані та перевірені практикою інститути, зокрема це стосується доказів та доказування в цивільній справі.

Але, як уявляється, положення діючого законодавства щодо інституту доказів та доказування, зокрема особливостей допиту свідка як способу забезпечення судом доказів по цивільних справах, не можуть бути сприйняті однозначно та потребують всебічного аналізу та вивчення.

Проблемам в галузі доказового права, зокрема особливостей допиту свідка як способу забезпечення судом доказів по цивільним справам, присвятили свої дослідження К.С. Юдельсон, А.Ф. Клейнман, С.В. Кури-

льов, М.К. Треушніков та ін., проте більшість з них проведені ще за радянських часів і не могли враховувати сучасних проблем цивільного процесуального права. Тому завданням вітчизняних науковців та практиків має стати вироблення обґрунтованої позиції стосовно законодавчого забезпечення доказової діяльності в цивільному процесі.

На підставі ст.133 ЦПК України особи, які беруть участь у справі і вважають, що подання потрібних доказів є неможливим або у них є складнощі в поданні цих доказів, мають право заявити клопотання про забезпечення цих доказів.

Способами забезпечення судом доказів є допит свідків, призначення експертизи, витребування та (або) огляд доказів, у тому числі за їх місцезнаходженням. У необхідних випадках судом можуть бути застосовані інші способи забезпечення доказів.

В радянській процесуальній літературі зазначалося, що забезпеченням доказів називається оперативне закріплення у встановленому законом порядку фактичних даних, що здійснюється суддею, нотаріусом або консульськими установами СРСР з метою використання їх в якості доказів при розгляді та вирішенні справ судом або іншим органом.

Прийняття мір по забезпеченню належних до справи доказів викликається збігом таких обставин, при яких докази знаходяться на межі їх зникнення або коли представлення їх в суд чи інший орган в момент розгляду справи неможливе або утруднене [1, с.188–189].

Такий підхід до цього питання ґрунтувався на діючому в той час цивільному процесуальному законодавстві, в якому було закладено інше бачення підстав забезпечення доказів. Так, в ст.35 ЦПК УРСР 1963 р. передбачалося, що особи, які мають підстави побоюватися, що подача потрібних для них доказів стане згодом неможливою або утрудненою, мають право просити суд під час розгляду справи або суддю як до, так і після подачі заяви забезпечити ці докази.

Порівняння положень ст.133 ЦПК України та ст.35 ЦПК УРСР призводить до висновку,

що в них закладене різне ставлення до умов забезпечення доказів. В ст.133 ЦПК України йдеться про неможливість або складність подання доказів учасником процесу у теперішньому часі. Але особи, які беруть участь у справі, апіорі не можуть самостійно подати такі докази, як показання свідка, висновки експерта, оскільки вони формуються за обов'язковою участю суду. Зацікавлені особи лише виявляють бажання використати дані докази, про що подають суду відповідну заяву. Тому, показання свідка виникають внаслідок подання заяви про виклик свідка, безпосередньо виклику особи в судові засідання для давання показань та проведення процедури допиту за встановленою законом процедурою. Поява такого доказу як висновки експерта зумовлена, перш за все, заявою осіб, які беруть участь у справі, про необхідність проведення в справі експертизи та винесенням судом ухвали про призначення такої експертизи. Однак в рамках даного дисертаційного дослідження мова буде йти лише про показання свідків.

Відповідно, виходячи з діючої редакції ст.133 ЦПК України, положення про забезпечення доказів можуть бути застосовані тільки щодо речових та письмових доказів.

Необхідно також звернути увагу, що в процесуальному законі існує колізія правових норм. Так, за ст.134 ЦПК України у заяві про забезпечення доказів повинні бути зазначені: докази, які необхідно забезпечити; обставини, що можуть бути підтверджені цими доказами; обставини, які свідчать про те, що подання потрібних доказів може стати неможливим або ускладненим, а також справа, для якої потрібні ці докази або з якою метою потрібно їх забезпечити. Тобто, в цій статті відносно подання доказів законодавець оперує словами «може стати неможливим або ускладненим».

Поряд із цим, ст.35 ЦПК УРСР 1963 р. мала однозначний зміст та впроваджувала інститут забезпечення доказів для запобігання виникненню проблеми подання чи отримання доказів (показань свідків) в майбутньому, а саме - в межах часу, передбаченого для таких процесуальних дій.

Видається правильною думка В.А. Кройтора, що забезпечення доказів – це спосіб закріплення відомостей про факти у випадках, коли є підстави побоюватися, що їх джерела можуть бути знищені, зникнуть або їх використання стане ускладненим. Наприклад, майбутній від'їзд свідка у віддалену місцевість, поганий стан його здоров'я, що дає підстави припускати можливість смерті тощо [2, с.121].

Тому, є потреба в усуненні неточностей цивільного процесуального законодавства стосовно забезпечення доказів. У цьому зв'язку доцільним є сприйняття напрацьованих ЦПК УРСР 1963 р., які протягом тривалого часу застосовувалися судовою практикою.

В ч.1 ст.133 ЦПК України слід передбачити: якщо у осіб, які беруть участь у справі, є підстави побоюватися, що подання потрібних для них доказів стане згодом неможливим або ускладненим, вони мають право просити суд забезпечити ці докази.

Науковцями звертається увага на те, що нормативне положення про способи забезпечення доказів в теоретичному плані не зовсім коректно викладено, ніж це відбувається на практиці. Так, зазначається, що серед способів забезпечення доказів виділяють огляд письмових та речових доказів, які можуть здійснюватися також на місці, та допит свідків, але ці дії важко кваліфікувати інакше, ніж дослідженням доказів. При конкретизації даної позиції також зауважується, що допит свідків – це процес дослідження доказу, а способом забезпечення доказу є його виклик у судові засідання для дачі показань [3, с.95–96]. Така точка зору є досить переконливою.

Метою застосування інституту забезпечення доказів відносно показань свідка є необхідність отримання такого доказу раніше встановленого терміну (до розгляду справи) у зв'язку з появою несприятливих обставин, які можуть перешкодити зробити це вчасно, тобто в момент розгляду справи по суті. Тому, в порядку забезпечення показань свідка має відбуватися той самий допит свідка, але не в стадії розгляду справи, а під час провадження

у справі до судового розгляду або, у виняткових випадках, як це передбачено діючим законодавством, до відкриття провадження у справі. Відповідно, з урахуванням висловленого вище наукового судження, способом забезпечення показань свідка є його виклик в судове засідання для давання показань до початку стадії судового розгляду справи.

Слід також погодитися з С.В. Васильєвим, що забезпечення доказів є винятковим способом збирання доказів. Він полягає в тому, що суддя досліджує і сприймає ті дані, які заявник має намір подати в суд як докази, фіксує результати цього дослідження, що робить їх доступними для суду, який надалі буде розглядати справу по суті [4, с.192–192].

Допит свідка в порядку забезпечення доказів має проводитися в судовому засіданні в присутності осіб, які беруть участь у справі, за правилами статей 180–182 ЦПК України.

Докази, закріплені в порядку забезпечення, зберігаються до розгляду справи відповідним органом та слугують меті встановлення істини фактів. Якщо ж міри забезпечення доказів по справі своєчасно не будуть прийняті, то докази можуть виявитися втраченими та встановлення фактичних обставин по справі буде утруднене [1, с.189].

Вчиненню дій по забезпеченню доказів має передувати подання заінтересованою особою відповідної заяви. Згідно з ч.1 ст.135 ЦПК України заява про забезпечення доказів розглядається судом, який розглядає справу, а якщо позов ще не пред'явлено, – місцевим загальним судом, у межах територіальної підсудності якого можуть бути вчинені процесуальні дії щодо забезпечення доказів.

На підставі ч.2 ст.135 ЦПК України, заява про забезпечення доказів розглядається протягом п'яти днів з дня її надходження з повідомленням сторін та інших осіб, які беруть участь у справі. Присутність цих осіб не є обов'язковою. В той же час в ч.3 ст.135 ЦПК України передбачається, що у разі обґрунтованої вимоги заявника, а також якщо не можна встановити, до кого може бути згодом пред'явлено позов, заява про забезпечення

доказів розглядається судом невідкладно лише за участю заявника.

Аналіз цих двох законодавчих положень призводить до висновку, що обґрунтовані вимоги про забезпечення доказів мають розглядатися невідкладно, а необґрунтовані – протягом п'яти днів. Вбачається, що така позиція законодавця з юридичної сторони є помилковою, та вимагає корегування.

На наш погляд обґрунтованість такої вимоги має встановлюватися в обов'язковому порядку, інакше інститут забезпечення позову не може бути застосованим. При цьому розгляд заяви завжди має відбуватися невідкладно без повідомлення осіб, які беруть участь у справі, оскільки, як бачиться, виклик таких осіб буде затягувати час вирішення цього питання та не зможе якимось чином вплинути на рішення суду за такою заявою, яке має базуватися виключно на обґрунтованості вимог про забезпечення доказів.

Існує необхідність окремо зупинитися на питанні можливості забезпечення доказів шляхом допиту свідків до пред'явлення заінтересованою особою позову та відкриття провадження по справі, що регламентується ч.3 ст.133 ЦПК України.

Проблематичність вирішення цього питання полягає в тому, що суд має вчинити процесуальну дію (допитати свідка) не знаючи з об'єктивних причин хто буде сторонами у справі; чи будуть приймати участь у справі інші зацікавлені особи; змісту позовних вимог; обставин, якими вони обґрунтовуються.

Поряд із цим, як було сказано раніше, допит свідка в зв'язку з забезпеченням доказів незалежно від стадії, на якій перебуває справа, чи до відкриття провадження у справі має проводитися в судовому засіданні за обов'язкової участі осіб, які беруть участь у справі. Стаття 180 ЦПК України визначає, що допит свідка розпочинається з пропозиції суду розповісти все, що йому особисто відомо у справі, після чого учасники процесу можуть поставити свідку запитання. Але, в розглядуваній ситуації, справи ще немає, тому ні суд, ні свідок, ні зацікавлені особи не можуть знати на

яких обставинах справи слід концентрувати увагу.

Слід враховувати і те, що тільки після відкриття провадження у справі особи набувають відповідного процесуального статусу, та можуть розпоряджатися належними їм процесуальними правами, в тому числі правом брати участь у дослідженні доказів, ставити питання свідкам та іншим учасникам процесу тощо.

Крім того, приписи ст.11 ЦПК України зобов'язують суд розглядати цивільні справи не інакше як за зверненням фізичних чи юридичних осіб, поданим відповідно до ЦПК України, в межах заявлених ними вимог.

При відсутності позову, яким визначаються межі вимог позивача і їх обґрунтування, та невизначеності питання складу осіб, які будуть брати участь у справі, допит свідка до пред'явлення позовної заяви, як уявляється, є неможливим.

Формально законодавець враховує необхідність подання позовної заяви та відкриття провадження у справі для належного допиту свідка під час забезпечення доказів, але положення про це, на наш погляд, має декларативний характер та з практичної точки зору не може бути реалізованим. Такий висновок підтверджується наступним.

За ч.4 ст.133 ЦПК України у разі подання заяви про забезпечення доказів до подання позовної заяви заявник повинен подати позовну заяву протягом трьох днів з дня постановлення ухвали про забезпечення доказів. Позовна заява подається до суду першої інстанції, де вона реєструється, з дотриманням порядку, встановленого ч.2 і 3 ст.11-1 ЦПК України, та не пізніше наступного дня передається визначеному судді (ч.1 ст.118 ЦПК України). Питання про відкриття провадження у справі або про відмову у відкритті провадження у справі суддя вирішує не пізніше трьох днів з дня надходження заяви до суду або закінчення строку, встановленого для усунення недоліків, та не пізніше наступного дня після отримання судом інформації про місце проживання (перебування) фізичної особи-відповідача (ч.4 ст.122 ЦПК України).

В той же час, для допиту свідка суд має викликати його та осіб, які беруть участь у справі, в передбачений законом спосіб – судовою повісткою, телеграмою, факсом чи за допомогою інших засобів зв'язку, які забезпечують фіксацію виклику, – завчасно, але не пізніше ніж за три дні до судового засідання (ст.74 ЦПК України).

Як уявляється, з метою забезпечення доказів, враховуючи умови, що зумовлюють таку необхідність, виклик зацікавлених осіб та свідка до суду для проведення допиту останнього має відбутися в мінімальні строки. Тому, явка зазначених осіб в судове засідання, де буде допитано свідка, та відкриття провадження у справі згідно з вищезгаданим порядком не збігатимуться у часі.

Тому, доцільно не поширювати можливість забезпечення доказів до пред'явлення позову на показання свідків. Забезпечення такого доказу може відбутися тільки після відкриття провадження по справі.

Питання про забезпечення доказів вирішується ухвалою. Оскарження ухвали про забезпечення доказів не зупиняє її виконання, а також не перешкоджає розгляду справи.

В юридичній літературі науковцями обговорюється проблема можливості забезпечення доказів нотаріусами чи іншими особами, які мають право вчиняти нотаріальні дії. За законодавством окремих країн дозволяється проведення подібних дій нотаріусами або уповноваженими на це посадовими особами. Наприклад, в законодавстві Республіки Білорусь, що регулює нотаріальну діяльність, безпосередньо не зазначається про такі повноваження нотаріусів, однак є приписи ст.50 Закону Республіки Білорусь «Про нотаріат та нотаріальну діяльність», де сказано, що нотаріальні дії по забезпеченню доказів можуть здійснювати посадові особи дипломатичних представництв та консульських установ Республіки Білорусь [5]. Поряд із цим, в ст.234 ЦПК Білорусі передбачено, що забезпечення доказів, які вимагаються для ведення справ в органах іноземних держав, вчиняється нотаріусами в порядку, передбаченому актами законодавства [6].

Згідно статей 35, 36 Основ законодавства про нотаріат Російської Федерації (далі – Основи) забезпечення доказів можуть вчиняти нотаріуси, що займаються приватною практикою, та нотаріуси, які працюють в державних нотаріальних конторах. Але, ст.102 Основ передбачається, що нотаріус не забезпечує доказів по справі, яка в момент звернення заінтересованих осіб до нотаріуса знаходиться в провадженні суду або адміністративного органу [7]. Тобто, такі дії вчиняються нотаріусом лише до подання зацікавленою особою позовної заяви до суду чи звернення до адміністративного органу.

З приводу ст.102 Основ Г.Г. Черемних та І.Г. Черемних зауважують, що закріплене цією статтею правило цілком виправдане, оскільки не допускає дублювання функцій нотаріату, з одного боку, та судових і адміністративних органів, з другого боку, в сфері забезпечення доказів, а головне – перешкоджає втручанням нотаріату у здійснення правосуддя незалежним і неупередженим судом [8, с.419].

Водночас, при подальшому розгляді цієї проблеми зазначені автори відзначають наступне. Основи законодавства про нотаріат не містять вимоги про ознайомлення нотаріуса з сутністю майбутньої справи, однак закріплення такого правила доцільно з двох причин. По-перше, юридично необізнана, яка не має спеціальної освіти, особа, стикнувшись з ситуацією, що може перерости в судову або адміністративну справу, не завжди може визначити, які докази можуть бути необхідні для підтвердження її позиції. Таким чином, громадянин може просити нотаріуса забезпечити доказ, який не буде мати відношення до справи при розгляді її судом. Така даремна нотаріальна дія тільки потягне зайві витрати для громадянина та буде сприяти надмірній завантаженості нотаріусів.

По-друге, можлива ситуація, коли громадянин може не знати про можливість забезпечення необхідного, що входить в предмет доказування по майбутній справі, доказу, в результаті чого він буде безповоротно втра-

чений, хоча міг би бути забезпечений в порядку нотаріального провадження.

Тому, з точки зору цих науковців, знаючи сутність майбутньої справи, нотаріус міг би рекомендувати заінтересованим особам забезпечити саме ті докази, які передбачаються необхідними для повного та всебічного розгляду справи. Це в повній мірі відповідало б характеру нотаріату як органу превентивного, попереджувального правосуддя, сприяло б більш швидкому розгляду справ судами, звільненими від необхідності розглядати докази, що не відносяться до справи [8, с.421].

Запропоновані вище висновки є алогічними та такими, що спотворюють сутність інституту забезпечення доказів – прийняття невідкладних мір по фіксації (збереженню) доказів, коли є підстави припускати, що в майбутньому представлення цих доказів стане неможливим, або буде викликати певні складнощі. Крім того, за названих умов нотаріат може перетворитися в орган, який буде проводити попередній (досудовий) розгляд справ до звернення зацікавлених осіб в судові органи, та визначати коло належних та допустимих доказів. Інакше кажучи, нотаріат візьме на себе частину повноважень суду, що з правової точки зору є неприйнятним.

У цьому зв'язку досить виваженою є позиція російського вченого В.В. Молчанова, який розглядав проблему забезпечення доказів нотаріусами на прикладі показань свідка. На його думку, забезпечення доказів до порушення справи в суді нотаріусом слід розглядати як виключний спосіб отримання показань свідка, який має застосовуватися лише в випадках існування реальної загрози втрати доказів до порушення справи, а також у випадках, коли в подальшому допит свідка судом, що розглядає справу, та судом, що виконує доручення, дійсно буде пов'язаний зі складно подоланими утрудненнями. Забезпечення показань свідка здійснюється шляхом допиту свідка. При проведенні допиту свідка нотаріус керується відповідними нормами ЦПК України [9, с.241].

Своє ставлення до означеного питання висловлювали і вітчизняні науковці. Так, С.Я. Фурса та Т.В. Цюра вважають, що стосовно такого способу забезпечення доказу як допит свідків, то його поширення на нотаріат є сумнівним. Оскільки за процедурою допиту свідка, яка передбачена ЦПК України, він попереджається судом про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань. Нотаріус же не може в силу свого статусу попереджати свідка про кримінальну відповідальність, що явно перевищує його повноваження. Крім того, у ст.384 КК України йдеться про кримінальну відповідальність за дачу завідомо неправдивих показань суду, органам дізнання та слідства, нотаріуса ж серед суб'єктів у наведеному в ст.384 КК України переліку немає. Якщо ж свідка не попереджати про кримінальну відповідальність, то буде порушена процедура його допиту, передбачена ЦПК України. Таким чином, показання свідка, зафіксовані нотаріусом, неможливо розцінювати як засіб доказування, а саме як показання свідка. Докази, які отримані із порушенням норм ЦПК, тобто незаконним шляхом – є недопустимими [3, с.105]. Наведені аргументи переконують у правильності такого підходу.

В національному законодавстві також існує норма про забезпечення доказів нотаріусом. У відповідності зі ст.102 Закону України «Про нотаріат» нотаріуси забезпечують докази, необхідні для ведення справ в органах іноземних держав. Дії для забезпечення доказів провадяться відповідно до цивільного процесуального законодавства України [10]. Видається, що законодавча позиція з цього питання є обґрунтованою, та заслуговує на підтримку.

Забезпечення доказів по судових спорах, які виникають всередині держави, має бути виключним обов'язком суду. Делегування повноважень по забезпеченню доказів і, зокрема, щодо допиту свідків, нотаріальним органам, як і будь-яким іншим органам не може допускатися. В протилежному випадку основна функція правосуддя – захист прав, свобод та інтересів фізичних, юридичних осіб та ін-

тересів держави, буде обмеженою, оскільки порушиться визначена законом система процесуальних дій суду та учасників процесу, яка покликана сприяти винесенню законного та обґрунтованого судового рішення.

Важливо враховувати, що забезпечення доказів є формою їх закріплення. Це означає, що під час здійснення забезпечувальних дій суддею не вирішуються питання достовірності та достатності доказів, але має оцінюватися належність та допустимість доказів [11, с.301].

Суд може робити висновки про належність та допустимість доказів лише виходячи із суті позовних вимог та обставин справи, яку він розглядає. Висновки суду з цих питань повинні бути самостійними та вмотивованими на підставі норм законодавства, що виключає вплив зовнішніх факторів (наприклад, допит свідка нотаріусом) на позицію судді. Тому, віднесення до повноважень нотаріусів забезпечення доказів для наступного їх подання до вітчизняних судів, про що говорилося окремими науковцями [3, с.111], бачиться невиправданим.

Обсяг статті не дозволяє зупинитися на висвітленні всіх проблем, пов'язаних із положеннями діючого законодавства щодо інституту доказів та доказування, зокрема особливостей допиту свідка як способу забезпечення судом доказів по цивільних справах, але всі вони потребують подальшого глибокого теоретичного дослідження, належного законодавчого забезпечення та осмислення практики його застосування, із тим щоб подальші зміни в законодавстві сприяли насамперед подальшому забезпеченню захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, більшій доступності судового захисту вказаних осіб. Зокрема окремого дослідження підлягають питання визначення особливостей судових доручень щодо допиту свідка у зв'язку з їх значимістю та об'ємом проблем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Советский гражданский процесс : учебник / под ред. М. К. Треушников. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 463 с.

2. Кройтор В. А. Гражданский процесс : учеб. пособие / В. А. Кройтор. – Изд. 4-е, перераб. и доп. – Харьков : Эспада, 2007. – 264 с.
3. Фурса С. Я. Докази і доказування у цивільному процесі : наук.-практ. посіб. / С. Я. Фурса, Т. В. Цюра. Серія: Процесуальні науки. – К. : Видавець Фурса С. Я. ; КНТ, 2005. – 256 с.
4. Васильев С. В. Цивільний процес : навч. посіб. / С. В. Васильев. – Х. : Одиссей, 2007. – 480 с.
5. Закон Республики Беларусь «О нотариате и нотариальной деятельности» : от 18.07.2004 р., № 305–3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/webnpa/text.asp?RN=h10400305>.
6. Гражданский процессуальный кодекс Республики Беларусь : от 11.01.1999 г., № 238-3 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravo.by/webnpa/text.asp?RN=hk9900238#&Article=234>.
7. Основы законодательства о нотариате Российской Федерации : от 11.02.1993 р., № 4462–1 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.consultant.ru/online/base/?req=doc;base=LAW;n=102236>.
8. Черемных Г. Г. Нотариальное право Российской Федерации : учеб. пособие / Г. Г. Черемных, И. Г. Черемных. – М. : Юрид. лит., 2005. – 432 с.
9. Молчанов В. В. Свидетели и свидетельские показания в гражданском судопроизводстве / В. В. Молчанов. – 2-е изд. – М. : Издат. Дом «Городец», 2010. – 432 с.
10. Закон України «Про нотаріат» / ВВР України. – 1993. – № 39. – Ст. 383.
11. Гражданский процесс : учебник / под ред. М. К. Треушников. – М. : Городец-издат, 2003. – 720 с.

Марченко Р. В. Допит свідка як спосіб забезпечення судом доказів по цивільних справах / Р. В. Марченко // Форум права. – 2012. – № 2. – С. 442–448 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-2/12mrvpsc.pdf>

Розглянуто проблеми інституту доказів в цивільному процесі. Досліджено сутність показань свідка як окремого виду доказів у цивільному процесі та розглянуто їх особливості через загальні положення доказового права. Виявлено низку теоретичних проблем, що стосуються показань свідка, та запропоновано шляхи їх вирішення.

***

Марченко Р.В. Допрос свидетеля как способ обеспечения судом доводов по гражданским делам

Рассмотрены проблемы института доказательств в гражданском процессе. Исследована сущность показаний свидетеля как отдельного вида доказательств в гражданском процессе и рассмотрены их особенности через общие положения доказательственного права. Выявлен ряд теоретических проблем, касающихся показаний свидетеля, и предложены пути их решения.

***

Marchenko R.V. Interrogation of the Witness as a Way to Provide the Court Arguments in Civil Cases

In the article the problems of institute of proofs are examined in civil procedure. Essence of testimonies is investigational as a separate type of proofs in civil procedure, and their features are considered through the generals of evidential right. Educued row of theoretical problems, touching testimonies, and the ways of their decision are offered.